

KÁNÓN FANTASY

Uvádím zde pětadesát knih kánonu fantasy, které má znát každý řádný milovník tohoto žánru. Upozorňuji, že kromě kritéria absolutní literární hodnoty - která je ostatně velice, opravdu velice subjektivní - jsem se při sestavování tohoto seznamu řídil také kritériem závažnosti a významu, který má uvedený titul (nebo cyklus) pro žánr, a dále pak tím, jak ovlivnil vývoj žánru.

text: Andrzej Sapkowski

Je to moderní kánon - začínám Tolkienem a Howardem - ovšem opravdový znalec žánru nemůže neznat tvůrce, které jsem nazval „otcové-zakladatelé“ (William Morris, lord Dunsany, Henry Rider Haggard, Eric Rucker Eddison, James Branch Cabell, Arthur Machen, madam Blavatská, Talbot Mundy, Clark Ashton Smith, David Lindsay, Abraham Merrit, Edgar Rice Burroughs, Alexandr Grin).

Neskrývám, že při sestavování seznamu jsem vycházel z knihy Davida Pringla *Moderní Fantasy: Sto nejlepších románů z anglického jazyka z let 1946-1987*. Mnohdy však nesouhlasím s autorem, pokud jde o klasifikaci žánru - například neuznávám za fantasy plně mainstreamového *Mága* Johna Fowlese či *Prokletí Salemu* a *Osvícení Stephen* Kinga, ani tučet hororů, které Pringle zahrnuje mezi fantasy. Mám také výhrady, pokud se jedná o Pringlovu autoritu, protože na jeho seznamu nejlepší fantasy nefigurují Vanceova *Lyonesse*, *Mlhy Avalonu* Marion Zimmer Bradleyové, Terry Brooks, David Eddings, Sheri S. Tepperová, Tanith Leeová, Katherine Kurtzová, Barbara Hamblyová (vynechání Michaela Endeho vysvětluje podtitul „Výběr zaměřený na anglický jazyk“). Zásadně s ním nesouhlasím také v tom, že se vyjadřuje nepřilíživě - pokud nechci říci lehkovězně - o *Kronikách Thomase Covenanta* od Stepheny R. Donaldsona a *Amberu* od Zelaznyho. Kdybych chtěl, našel bych v Pringlově seznamu dva tucty děl mnohem horších než je *Amber* nebo Donaldson.

Vycházet z Davida Pringla jsem musel ostatně skončit v roce 1987 (tedy čtrnáct let před mým seznamem k roku 2001), což je dlouhá doba, pokud jde o fantasy.

Dále uvedený soupis zahrnuje výhradně knihy. Hodnocení povídek a novel přesáhlo autorovy možnosti, navíc jsem disponoval nedostatečným materiálem. Za klíčovou pro kánon fantasy se prohlašuje *Síň slávy mistrů fantasy*, vydaná v USA v roce 1998 (v ČR 2004), což je antologie třiceti povídek z let 1938-1990 od členů Science Fiction Writers of America (SFWA), které vybral

Robert Silverberg. Tato společnost, snad v tušení faktu, že záhy změní svůj název na SFFWA, zjistila, že žánr fantasy se píše už dlouho, a to nejen „magickými realisty“ jako Jorge Luis Borges, nejen autory SF, kterým není fantasy cizí a nestydí se za ni jako Robert Heinlein, Ray Bradbury nebo Clifford D. Simak, ale i takovými stoprocentními vědeckofantastickými esy a koryfeji jako Philip K. Dick, Theodore Sturgeon, R.A. Lafferty, Isaac Asimov, Alfred Bester, Anthony Boucher či Avram Davidson. Antologie obsahuje povídky bezesporu zajímavé, literárně nepochybně znamenité, ale - navzdory svému tvrzení - s kánonem fantasy má zmíněná *Síň slávy* společného málo. Za prvé nemůže být kánonem třicet povídek v tak velkém a rozmanitém žánru, jakým je fantasy. Za druhé je v této antologii příliš mnoho textů, které jsou nepochybně spíše horory než fantasy (jako skvělá *A nebude už temnota* Jamese Blishe), příliš mnoho se o fantasy jen otře nebo jí vůbec není (*Obr, který se utopil* J. G. Ballarda nebo *Jeffymu je pět* Harlana Ellisona). Opakuji, že kniha obsahuje skvělé povídky a určitě stojí za přečtení, připadá mi však, že při obrovské hojnosti tematických sbírek a antologií fantasy by bylo jistě možné vytvořit mnohem reprezentativnější kánon. Kdoví, třeba se takového brzy dočkáme - od roku 1990 dodnes určitě nevzniklo méně fantasy než v letech 1939-1990.

Vraťme se však k pětadesáti položkám kánonu. Znalost všech dále uvedených tvoří Mistra (*Magister Magnus*) a opravňuje po užití takový titul. Znalost nejméně pětadesáti položek ze seznamu kánonu opravňuje k nošení titulu *Magister Fantasticus*, znalost méně než pětadesáti, ale více než pětadesáti titulu *Illuminatus*. Znalost nejméně pětadesáti položek tvoří Znalce (*Expertus*), znalost nejméně padesáti Sečtělého fana, znalost třiceti až devětačtyřiceti položek Fana Druhé třídy. Znalost méně než třiceti položek, ale více než patnácti umožňuje být pouze Fanem Třetí třídy. Fan Třetí třídy nemá právo při diskusích o fantasy mluvit, ale může - a musí - běhat pro pivo, když o to výše postavení požádají. Znalost patnácti položek a méně tvoří Laika (*Stultus*), znalost méně než deseti (což automaticky znamená neznalost některé z první kanonické

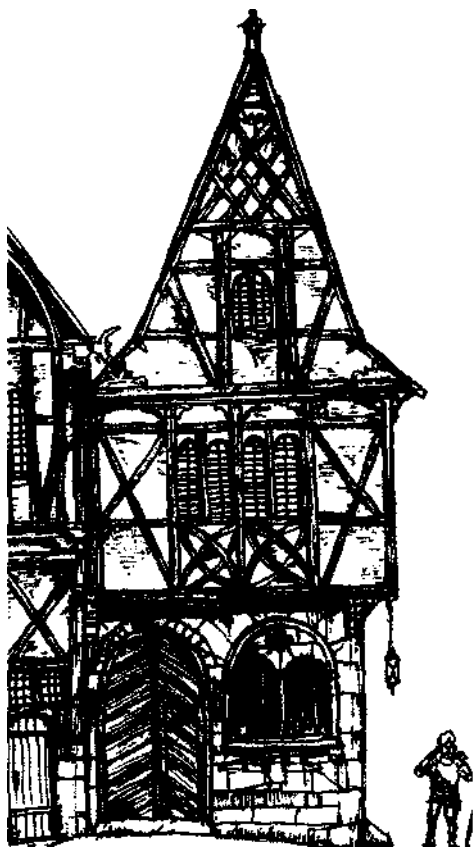
desítky) činí z dotyčného Tupce (*Ignoramus*). Obě poslední kategorie si nezasluhují, aby je výše postavem vůbec vnímali. Mluvit - což je snad samozřejmé - nesmí v žádném případě.

Pro kritiky kladu laťku výše a prohlašuji, že každého „kritika“, který nezná z dále uvedených titulů nejméně polovinu a odvažuje se o fantasy mluvit, posuzovat ji a vynášet rozsudky, pokládám za šaška a pitomce.

Ve výběru se pokud možno držím chronologie dat vydání knih (nebo knih zahajujících cykly) - seznam je sestaven podle těchto dat.

Také se omlouvám všem, které jsem zde vynechal. *Nobody's perfect*.

1. J. R. R. Tolkien: *Hobit*. Absolutní klasika. Přes osm milionů exemplářů prodaných na celém světě.
2. Robert E. Howard: *Conan* - originální povídky, sbírky *Conanův příchod*, *Barbar Conan*, *Conanův meč* nebo *Conan Dobyvatel* (známý též jako *Conan: Hodina draka*, jediný originální Howardův román o Conanovi). Uznávám, že to není právě vysoká literatura, ale do kánonu patří. (pozn. red. Česky vyšly zmíněné práce v jiném uspořádání.)
3. Retcher Pratt & L Sprague de Camp: cyklus *Dobrodružství Harolda Shey*. Fantasy typu „zavěšené dveře“, inspirovaná oběma autory oblíbeným *Červem Ouroborem* od E. R. Eddisona.
4. C. S. Lewis: cyklus *Letopisy Narnie*. Absolutní klasika, první desítka.
5. John Myers Myers: *Silverlock*
6. Jack Vance: *Umírající Země*
7. J. R. R. Tolkien: trilogie *Pán prstenů* (*Společenstvo prstenu*, *Dvě věže*, *Návrat krále*), doplněné *Silmillionem*. Absolutní klasika a absolutní Number One.
8. Fritz Leiber: cyklus *Sága o Fafhrdovi a Šedém kocourovi* (alias *Meče...*). Fafhrd je alter ego samotného Leibera, prohnáný Šedý kocour zase jeho přítele a spoludodavatele nápadů Harryho Otty Fishera. První desítka.
9. Poul Anderson: *Zlomený meč*
10. T. H. White: *Král bývalý a král budoucí*. Strhující epické převyprávění artušovské legendy podle Malloryho *Artušovy smrti* (Le Morte D'Arthur). Absolutní klasika, první desítka.
11. Poul Anderson: *Tri srdce, tři lvi*
12. Robert A. Heinlein: *Cesta slávy*. Fantasy klasika od mistra science fiction. Navzdory některým názorům to není pastiš.
13. Andre Nortonová: cyklus *Svět čarodějnic*
14. Michael Moorcock: cyklus *Elic z Melniboné*
15. Peter S. Beagle: *Poslední jednorozec*. První desítka.
16. Ursula K. Le Guinová: trilogie *Zeměmoří* (*Čaroděj Zeměmoří*, *Atuánské hrobky*, *Nejvzdálenější pobřeží*) doplněná mnohem později čtvrtým a pátým dílem: *Tehanu* (v roce 1990 oceněným Nebulou) a *Jiný vítr*, absolutně kanonická a dnes již klasická věc. Na seznamu hned za Tolkienem.
17. John Gardner: *Grendel*. Vynikající převyprávění legendy o Běowulfovi.

18. Roger Zelazny: *Jack, pán stínů*
19. Roger Zelazny: *Tajemný Amber*. Dvě pentalogie, cyklus bohužel přerušovaný autorovou smrtí v roce 1995. Absolutně první desítka.
20. Richard Adams: *Daleká cesta za domovem*
21. Katherine Kurtzová: cyklus *Deryni*
22. Taniith Leeová: *Ze smrti zrozena* a pokračování: *Vazkor, syn Vazkora* (jiný název: *Stínoplamen*) a *Pout' za bílou čarodějkou*.
23. Gordon R. Dickson: cyklus *Drak a Jiří*
24. Patricia A. McKillipová: *Zapomenutí tvorové Eldu*
25. Patricia A. McKillipová, trilogie *Mistr hádanek* (*Mistr hádanek z Hedu*, *Dědička Moře* a *Ohně, Harfeník ve větru*).
26. C. J. Cherryhová: cyklus *Morgaine* (*Brána lvrelu*, *Studna Šihuana*, *Ohně Azerothu*, *Brána vyhnanství*).
27. Michael Ende: *Nekonečný příběh* (*Die Unendliche Geschichte*). Jediný příklad fantasy mimo anglosaský okruh, který získal světovou slávu.
28. Stephen R. Donaldson: *Kroniky Thomase Covenanta*. Dvě trilogie (*Kroniky: Kletba Pána Zlora*, *Válka o kámen Zlozemě*, *Moc, která chrání* a *Země válečných čarodějů: Oheň prokletí*, *Strážci krve*, *Sedm pekelných ran*). První desítka.
29. Jonathan Carroll: *Země smíchu*. Vynikající kniha, takže si ji často přivlastňují sci-fi a mainstream.
30. Suzy McKee Charnasová: *Poslední úpír*
31. Robert Silverberg: *Hrad lorda Valentina* z cyklu *Majipoor*. Další díly *Majipooru* jsou však slabší a bez poetiky fantasy, typické pro *Hrad*.
32. Chelsea Quinn Yarbrová: *Ariosto*
33. John Crowley: *Malé, velké*
34. Gene Wolfe: *Kniha Nového slunce* (*Mučitelův stín*, *Usmířitelův spár*, *Liktorův meč*, *Autarchova citadela* a *Urzemě Nového slunce*). Neobyčejně zajímavé a doporučeníhodné dílo na hranicích žánrů, nazývané někdy science fantasy. Nezávisle na klasifikaci patří do první desítky.
35. Elizabeth A. Lynnová: *Kroniky Tormoru* (*Strážní věž*, *Tanečnici z Arunu*, *Seveřanka*)
36. Mark Helprin: *Zimní příběh*. Klasická městská fantasy.
37. Jack Vance: trilogie *Lyonesse* (*Suldrunina zahrada*, *Zelená perla*, *Madouc*). První desítka.
38. Alan Dean Foster: cyklus *Spellsinger*
39. David Eddings: pentalogie *Belgariad* a pokračování, pentalogie *Mallorleon*. Výborná fantasy, pozdější věci z tohoto cyklu bohužel nemají úroveň.
40. Marion Zimmer Bradleyová: *Mlhy Avalonu*. Vedle *Král bývalý a král budoucí* od Whitea nesporně nejlepší zpracování artušovské legendy.
41. Tim Powers: *Brány Anubisovy*
42. R. A. MacAvoyová: *Čaj s černým drakem*
43. Sheri S. Tepperová: cyklus *Skutečná hra*
44. John Updike: *Čarodějky z Eastwicu*. Populárnější než kniha je filmová adaptace se senzačním Jackem Nicholsonem v úloze démonického Darryla van Horna.
45. Robert Holdstock: *Les mytág* (*Les Mytág*, *Lavondyss*, *Hloubení*, *Merlinův les*, *Brána ze slonoviny*, *brána z rohu*).
46. Glen Cook: *Kroniky Černé legie*
47. William Goldman: *Princezna nevěsta*. Jediná fantasy v díle autora bestsellerů (*Maratónec*) a Oskarových filmových scénářů (*Butch Cassidy a Sundance Kid*, *Všichni prezidentovi muži*, *Příliš vzdálený most*, *Misery musí zemřít*)
48. Barbara Hamblyová: *Dámy z Mandryginu*. První část cyklu *Sluneční vlk*. Šlechtičny toužící zničit zlo vládnoucí v jejich zemi se obrátí na vůdce nájemné bandy, aby je vyškolil v bojovém umění. Autorčina nejlepší kniha.
49. John Morressy: *Kedrigern*. Humorný cyklus o čaroději Kedrigernovi (*Hlas pro Princeznu*, *Spletitá výprava*, *Kouzelná hůlka*, *Kouzelný pár*, *Drak Comme il faut*, *Pozornost pro Kedrigerna*). Zmínku si zaslouží i Morressyho povídky o čaroději Conhoonovi.
50. Guy Gavriel Kay: cyklus *Fionavarská tapisérie* (*Letní strom*, *Věčný oheň*, *Nejtemnější cesta*)
51. Piers Anthony: cyklus *Xanth*, psaný průběžně dodnes
52. Terry Brooks: cyklus *Kouzelné království Landover* (*Kouzelné království na prodej/prodáno*, *Černý jednorožec*, *Čaroděj*, *Magická skříňka*, *Úklady čarodějnic*). Další nepochybně přibudou.
53. Orson Scott Card: cyklus *Alvin Tvůrce* (*Sedmý syn*, *Rudý prorok*, *Učeň Alvin*, *Tovaryš Alvin*, *Srdcežár* a *Křišťálové město*)
54. Robert Nye: *Merlin*. Kontroverzní záležitost, i z hlediska klasifikace žánru.
55. Barbara Hamblyová: *Dračí zhouba*. Velmi netypický přístup ke drakům a drakobijcům. Existují sequely: *Dračí stín*, *Rytíř temné královny* i *Dračí hvězda*.
56. Michael Scott Rohan: cyklus *Zimní letopisy* (*Ledová kovadlina*, *Kovárna uprostřed hvozdů*, *Sluneční kladivo* a *Větrný zámek*)
57. Stephen King: *Dračí oči*. Jediná naprosto klasická fantasy v díle mistra hororu, odehrávající se v Nezemí.
58. Gene Wolfe: dílogie *Latro* (*Voják v mlhách*, *Voják z Arete*)
59. Tad Williams: cyklus *Paměť*, *zármutek* a *osten* (*Trůn z dračích kostí*, *Kámen rozluky*, *Věž Zeleného anděla*)
60. Jonathan Carroll: trilogie *Kosti luny*, *Spáček v plamenech*, *Dítě na obloze*
61. Mike Resnick: *Na stopě Jednorožci*
62. Tim Powers: *Ta, jež si žádá úctu*
63. Elizabeth Ann Scarboroughová: *Léčitelka*
64. David A. Gemmell: *Rytíři temné pověsti*
65. Guy Gavriel Kay: *Tigana*
66. Robert Jordan: cyklus *Kolo času*
67. Sheri S. Tepperová: *Kráska*. Skvěle napsané přepracování pohádky o Šípkové Růžence.
68. Jane Yolenová: *Šípková Růženka*. Jako výše, jenže pohádka se odehrává v době Druhé světové války.
69. Tim Powers: *Poslední výzva* s navazujícími svazky *Nejzazší lhůta* a *Zemětřesené počasí*.
70. Peter S. Beagle: *Křemářova píseň*. Tři záhadné ženy a jejich quest s cílem získat magickou sílu, odebranou neznámým nepřítelem.
71. Michael Swanwick: *Dcera železného draka*
72. Patricia A. McKillipová: *Zimní růže*.
73. Vonda McIntyreová: *Měsíc a Slunce*. Jezuita přiveze ze zámožské výpravy na dvůr Ludvíka XIV. mořskou nestvůru. Její sněžení má zajistit králi nesmrtelnost.
74. Michael Swanwick: *Jack Faust*. Zpracování literárního motivu naznačeného v názvu.
75. Judith Tarrowá: *Pán dvou zemí*
76. Martha Wells: *Nekromancerova smrt*
77. J. K. Rowlingová: *Harry Potter* (*Kámen mudroci*, *Tajemná komnata*, *Věžeň z Azkabanu*, *Ohnivý pohár*, *Fénixův řád* a *Princ dvojí krve*). Dosavadní ceny mj. National Book Award, Children's Book Award, Hugo a Locus. Přímou neuvěřitelný nakladatelský úspěch, týdny na seznamu bestsellerů, rekordní prodeje v internetovém obchodu Amazon. Zfilmováno.
78. Sean Stewart: *Drozd*
79. Guy Gavriel Kay: cyklus *Sarantinská mozaika* (*Na cestě do Sarantia* a *Pán vládců*)
80. Peter S. Beagle: *Tamsin*
81. Elizabeth Haydonová: trilogie o Rapsodii (*Rapsodie*, *Prorocství* a *Osud*)
82. Neil Gaiman: *Hvězdný prach* Nu, dejme tomu, že ex aequo od autora *Nikdykde*
83. George R. R. Martin: *Hra o trůny*, *Střet králů*, *Bouře mečů* a *Hostina pro vrány*- prozatím čtyři díly cyklu *Písně ledu a ohně*. Kolik bude dílů série? Kolik cen?
84. Eileen Kernaghanová: *Sněhová královna*
85. Martin Scott (pseudonym Martina Millara): cyklus *Thraxas*

Fantasy nepochybně ještě neřekla poslední slovo.

přeložil: Pavel Weigel

„Karton fantasy“ by Andrzej Sapkowski.
Copyright © 2001 by Andrzej Sapkowski.
First published in *Rekopis znaleziony w smoczzej jaskini*. Reprinted by permission of the author.

Copyright © 2005 for the Czech translation by Pavel Weigel

© *Obrazový materiál ze hry „The Eitcher“ je použit se svolením společnosti CD Projekt*

CHCETE VĚDĚT VÍČ?

NA STRANĚ 76 NALEZNETE PREVTEW
NA PC HRU ZAKLÍNAČ